

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ МЕДИЧНИХ ОГЛЯДІВ ПРАЦІВНИКІВ

Харчук А. І., Купчак М. Я.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Відповідно до норм чинного трудового законодавства на роботодавця покладено обов'язок роз'яснити працівникові його права та обов'язки, ознайомити з внутрішніми нормативними актами, забезпечити працівника робочим місцем та всіма необхідними для роботи засобами. Також працівнику мають надати вичерпну інформацію щодо умов його праці, в тому числі і про шкідливі умови та, за їх наявності, можливий негативний вплив на здоров'я особи. Перед початком роботи із працівником мають провести усі необхідні інструктажі (з пожежної безпеки, первинний з охорони праці тощо), ознайомити з усіма локальними документами, тільки тоді він може приступати до виконання своїх обов'язків. День початку роботи та зміна визначаються згідно із затвердженим графіком підприємства або окремого структурного підрозділу. Окрім того, трудове законодавство передбачає обов'язковість та періодичність проведення медичних оглядів певних категорій працівників, а також роботодавець має право притягнути працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності [3]. Роботодавець також зобов'язаний відсторонити такого працівника від роботи без збереження заробітної плати. За час проходження медичного огляду за працівниками зберігаються місце роботи (посада) і середній заробіток.

Неповнолітніх приймають на роботу тільки після попереднього медичного огляду [1]. Роботодавець повинен організувати попередні і періодичні медичні огляди працівників зайнятих на роботах: важких; з шкідливими і небезпечними умовами; де є потреба в професійному доборі [2]; осіб віком до 21 року. Обов'язкові попередні (до прийняття на роботу) та періодичні профілактичні медичні огляди працівників окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб, проводяться за рахунок роботодавців у порядку, встановленому законодавством. Обов'язковим профілактичним медичним оглядам підлягають неповнолітні, учні загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та студенти вищих навчальних закладів, інші категорії осіб відповідно до закону. Обов'язковим профілактичним медичним оглядам і подальшому медичному нагляду підлягають також особи, які перебували в контакті з хворими на особливо небезпечні та небезпечні інфекційні хвороби чи бактеріоносіями збудників цих хвороб: за місцем роботи, навчання, відпочинку тощо; у домашніх умовах. Особи, які відмовляються або ухиляються

від проходження обов'язкових профілактичних медичних оглядів, відсторонюються від роботи, а неповнолітні, учні та студенти – від відвідування відповідних закладів. Обов'язкові попередні і періодичні медогляди працівників здійснюються відповідно до Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, затвердженого постановою КМУ від 23.05.2001 р. № 559 [4]. Це працівники у харчовій промисловості, продовольчій торгівлі, громадському харчуванні, навчальних закладах, готелях, пральнях, аптеках, оздоровчих, лікувальних, санаторних закладах тощо. Слід наголосити, що Наказом МОЗ від 23.07.2002 р. № 280 затверджені:

- Правила проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій, виробництв і організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб;

- Перелік необхідних обстежень лікарів-спеціалістів, видів клінічних, лабораторних та інших досліджень, що необхідні для проведення обов'язкових медичних оглядів, та періодичність їх проведення;

- Перелік протипоказань для роботи за професіями, визначеними в Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам.

Форму первинної облікової документації № 1-ОМК «Особиста медична книжка» та Інструкцію щодо її заповнення затверджено наказом МОЗ від 21.02.2013 р. № 150. На період встановлення карантину та протягом 30 днів після закінчення такого періоду дозволяється залучення працівників окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення, визначених переліком професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. N559 строк періодичного профілактичного медичного огляду яких припав на період карантину, без проходження відповідного профілактичного медичного огляду (П. 3 1 постанови КМУ від 11.03.2020 р. № 211 (у редакції постанови КМУ від 22.04.2020 р. № 291).

На період карантину та протягом 30 днів після його відміни (завершення) дозволяється залучення до роботи без проходження попереднього (під час прийняття на роботу) та періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, робота яких пов'язана із забезпеченням безпеки руху та обслуговуванням залізничного транспорту, підприємств міжгалузевого промислового залізничного транспорту, працівників окремих професій, виробництв та

організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення, визначених переліком професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559. З 21.05.2020 р. – те ж саме на період дії карантину тимчасово дозволяється (пп. 3 п. 5 постанови КМУ від 21.05.2020 р. № 392) [5].

У разі якщо бактеріоносіями є особи, робота яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб, такі особи за їх згодою тимчасово переводяться на роботу, не пов'язану з ризиком поширення інфекційних хвороб. Якщо зазначених осіб перевести на іншу роботу неможливо, вони відсторонюються від роботи в порядку, встановленому законом. На період відсторонення від роботи цим особам виплачується допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Зазначені особи можуть бути визнані тимчасово або постійно не придатними за станом здоров'я для виконання певних видів робіт. Рішення про тимчасову чи постійну непридатність осіб приймається медико-соціальними експертними комісіями на підставі результатів лікування, даних медичних оглядів тощо. Таке рішення може бути в установленому порядку оскаржено до суду. Перелік видів робіт, для виконання яких особи, які є бактеріоносіями, можуть бути визнані тимчасово або постійно не придатними, визначається МОЗ. Перелік особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб затверджено наказом МОЗ від 19.07.1995 р. № 133 (п. 39). Серед них і COVID-19 (п. 39 цього Переліку у редакції наказу МОЗ від 25.02.2020 р. № 521). Відстороненню від роботи або іншої діяльності підлягають, зокрема: хворі на небезпечні для оточуючих інфекційні хвороби; особи, які є носіями збудників інфекційних захворювань; особи, які були в контакті з хворими на небезпечні для оточуючих інфекційні хвороби п. 1.2 Інструкції про порядок внесення подання про відсторонення осіб від роботи або іншої діяльності, затвердженої наказом МОЗ від 14.04.1995 р. № 66. На період тимчасового відсторонення від роботи осіб, робота яких пов'язана з обслуговуванням населення, які були в контакті з інфекційними хворими або є бактеріоносіями, у разі неможливості здійснення тимчасового переведення за згодою на іншу роботу, не пов'язану з ризиком поширення інфекційних хвороб, листок непрацездатності видається лікарем-інфекціоністом або лікуючим лікарем на підставі результатів досліджень лабораторних центрів Міністерства охорони здоров'я України.

У листку непрацездатності у разі відсторонення від роботи осіб, робота яких пов'язана з обслуговуванням населення – за умови що вони були в контакті з хворими – підкреслюють Причину непрацездатності: «контакт з хворими на інфекційні захворювання та бактеріоносійство – б», а в графі «Режим» зазначають «домашній». Такий листок

непрацездатності оплачується Фондом з першого дня за весь період відсутності на роботі з цієї причини. Розрахунок виплати проводиться на загальних підставах, її розмір залежить від страхового стажу.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
2. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 р. № 1645-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. (зі змінами та доповненнями) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. N559 «Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2001-%D0%BF#Text>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392 «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів». URL : <https://www.kmu.gov.ua>.